

mož — Kalčev Gregor — mož sicer, a mlad in vnet, ki mu je bilo društvo že od nekdaj pri srcu. Dom se je zgradil, pokrilo in dodelalo toliko, da se bo še pred Božičem vršila slovesna otvoritev. Navdušenje med člani je še vedno kot je bilo, če

ne še večje. In Ivana? — No, Ivana bo menda vendarle g o s p a Ivana; zakaj profesor iz Idrije se je oglasil kot snubec, in splošno mnenje je, da zoper tako poroko nista niti Tomažin niti Ivana sama.

JOS. KOSTANJEVEC: MILIJONAR PETER.

I.

Popoldansko solnce se je z vso silo uprlo v okno in nizko spuščeni zastori niso mogli ubraniti vročini, da ne bi prihajala v sobo. Dušljiva soparica je legala na prsi in tlačila k tlom. V sobi je dišalo po bolniku in po zdravilih. V polutemi so bleščale bele rjuhe s postelje ob daljši steni; na njih je ležalo nepremično dvoje prosojnih belih rok, razgaljenih do lakti. Dolgi koščeni prsti so včasih podrhteli in se zgánili, dotaknili se drug drugega, zopet trdo obstali. Na visokem podloženem vzglavju, vdrta v mehke blazine, je počivala od gostih črnih las uokvirjena glava. Mlada in lepa. A lica bleda in izplaknjena, čelo belo kot sneg, velike oči motne, bolešno začudene, neprenehoma vprašujoče.

Vrata v sobo so se odprla.

»Ali spiš, Pepca?«

Bela laketa na odeji se je premaknila in se dvignila kvišku. Takoj je zopet padla navzdol in bolnica je izpregovorila s tihim, nekoliko ohripelim glasom:

»Pristopite bliže, teta. Dvignite, prosim, nekoliko zastor. Boljše, da sije solnce noter, nego ta neznosna soparica. Tako, hvala Vam lepa.«

Starka se je sklonila nad bolnico in ji položila uvelo desnico na čelo.

»Kako je hladna Vaša roka, teta. Še nekoliko časa podržite, prosim... Tako, zdaj pa ono. Hvala, dobro mi je delo.«

V solnčnih žarkih so zaplesale mušice okoli viseče svetilke v kolobarju, pod sivkasti strop se je zaletel čmrlj in brnel. Kakor bi oživela nekje skrita struna in zapela.

»Presvetlo je,« je izpregovorila starka. »Ne bo dobro tvojim očem.«

Pepca se je izkušala nasmehniti.

»Še teh par dni mi pustite solnce, teta.«

Starka se je stresla in začudeno pogledala v bolničine oči. Kakor bi nečesa iskala v njih.

»Kaj govoriš, Pepca? Še par dni? Da, še par dni in na bolje se ti obrne. Tedaj šele vzide tvoje

pravo solnce in te povabi s seboj na vrt, v gozd, v hrib. Rdeti so že začela jabolka na vrtu in maline dišijo po zasekah. Hrib žari in je zrastel visoko v oblake. Kakor testo ob dobrem kvasu se je razlezlo polje in travnik šumi in poje.«

Starka se je zasanjala. Govorila je tiho in hitro. Pepca se je smehljala, večale in globile so se uboge oči. Čmrlj je zadel ob šipo in zdrsnil ob njej navzdol, da je struna zaječala in takoj za hipec onemela.

»Da, vse piruje, vse obhaja svoj veliki god... samo ubogi človek umira,« je menila Pepca in se zastrmela v konce svojih prstov.

Teta se je hipoma dvignila in stopila k oknu. Dala si je opraviti pri zastorih. Sklonila se je vun in pritislila svoje ozke prsi na podoknico. Da bi jih ne razneslo, kar se je bilo v njih pravkar porodilo...

»In vendar mi ni hudo, teta,« je čez nekoliko hipov povzela. »Kakor mi je bila še pred kratkim časom težka in grda misel o smrti, tako mi je sedaj lahka in lepa. Glej, en sam korak, kakor da stopi noža čez prag, in že je za mano vse, kar je nečednega in nevrednega.«

Teta je nehoté zopet spustila zastor in sedla k postelji.

»Umiri se, dete, ne razmišljaj. Ne govori tako, zate nima pomena. Novo življenje ti vzklije, srečna bodeš in srečen bo ob tebi tvoj ubogi, skrbni oče. Že zaradi njeга moraš živeti.«

Pepca je zmajala z glavo. Starka ji je zopet pogladila čelo.

»Sedaj pa moraš biti popolnoma tiha. Poizkusi nekoliko zaspati, zakaj popoldan je še dolg. In sanja naj se ti kaj lepega, o solncu in o zdravju, o vrtu in gozdu in hribu. Zatisni oči, dete. Tako... zasanjaj!«

Nje roka je narahlo popravila odejo in še nekolikrat potegnila preko vročega čela bolničinega. Pepca se je umirila in se ni ganila. Tedaj je vzela teta v roke pahljačo in mahala z njo počasi

in enakomerno nad bolničino glavo. Začelo se je rahlejšje in rednejše dihanje, okoli usten je ležel komaj viden nasmeh. Previdno se je čez nekoliko hipov dvignila starka in odšla po prstih iz sobe.

* * *

Teta Ana je poiskala svoje naočnike in jih nataknila. Iz predala je nato vzela šivanje, primaknila stol h kuhinjskemu oknu in sedla. Med okorelimi prsti je šumelo belo platno, šivanka je vbadala in delala šive, ozke, komaj vidne. Iz navade in samaobsebi. Nastajale bi bile te dolge in drobnopikčaste vrste menda tudi tedaj, ako bi bila teta Ana slepa. Zakaj vse svoje dolgo življenje je prešivala in prekrpala. In kar ji je ostajalo semtertja časa, ga je prečitala.

Iz kuhinje je bil razgled na vrt in odtam dalje na državno cesto, za katero so temneli gosto obrastli nizki griči. Zato je teta Ana najrajša tukaj sedela in delala. Ta razgled je bil nje življenje, ob njem se je tešilo vse njeno hrepenenje. Spominjal jo je na nje rojstni kraj, na davno prošla mlada leta, na vse lepo, kar je kdaj doživela in kar je bilo izginito za vselej že izdavná. Kakor ribi voda je bil teti Ani potreben ta razgled in umrla bi že bila, da ga ni imela.

Zaraditega in tudi še iz ozirov varčnosti je stanoval nje brat, knjigovodja Osojnik, zunaj mesta, dasi je imel dolgo pot do tvrde Winter in sin, kjer je bil uslužben že nad petindvajset let. Točno ob polosmih zjutraj in poldveh popoldne je odhajal od doma, točno ob polene popoldne in ob polosmih zvečer se je vračal domov. Dan za dnem, teden za tednom, leto za letom, izvzemši praznike in nedelje. Ura ni mogla biti točnejša od njeга. Postal je bil sčasoma pravi steber svoje tvrde, ki se je lahko zanesla nanj vselej in v vsem...

»Teta Ana!«

Ženski glas jo je poklical iz vrtné lope.

Teta Ana je odložila šivanje in naočnike ter počasi vstala. Nagnila se je skozi okno.

»Česa želite, gospa Amalija?«

»Tu je hladneje. Ako nimate posebnega opravila, pridite dol. Se kaj pomeniva.«

Teta je stopila po prstih k vratom in jih narahlo odprla. Pogledala je na postelj. Bolnica je spala. Vzela je zopet svoje šivanje ter odšla tiho po stopnicah na vrt.

»Uh, kako je neznosno soparno,« je vekala gospa Amalija. »In še tukaj, kjer je neprimerno hladneje nego gori. Kaj bo, ako ne bo dežja? Kako je bolnici, teta Ana?«

Težko je soplá gospa Amalija in na debelih počačastih rokah so se v zapestjih prikazovale

potne kaplje, skoro tako velike kakor na nizkem zažorelem čelu.

»Skrbi me, zelo me skrbi,« je odgovorila teta Ana in prisedla. »Tako čudno govori danes. Kakor bi že bila sklenila vse račune s svetom.«

»Koliko časa je že sedaj, kar leži?«

»Ravno dva meseca. Prej je še tavalá in lazila okoli, a zdrava že ni bila od lanske jeseni. Moj Bog, kako je to hudo.«

Teta Ana je zrla zamišljeno predse, gospa Amalija si je z robcem brisala roke in obraz.

»Jetika,« je izpregovorila potem počasi in pogledala vstran. Kakor bi se bila sama ustrašila te besede, je takoj umolknila.

»Narahlo in brez bolečin bo zaspala,« je dejala čez nekoliko hipov teta Ana. »Kakor njena mati.«

Krepko je vbodla šivanko v platno in potegnila konec visoko gor. Sama ni vedela, čemu, ko ni bilo treba. Pogledala je gospo Amalijo. Samo zdravje je je bilo. Tolsti nje podbradek se je svetil v masti in drobne žive oči so se komaj videle izmed zalitih lic in rjavih redkih obrvi. Moj Bog, zakaj niso vsi ljudje tako zdravi kakor gospa Amalija? Samo stotino da bi dala Pepci, pa bi zadoščalo še za nekaj let.

»Kaj je bila tudi nje mati jetična?« je vprašala gospa Amalija. »Nikdar mi še niste pripovedovali, dasi smo skupaj že dolgo vrsto let.«

»Da, ubogi moj brat, ta je doživel že marsikatero bridkost. Komaj je pozabil nekoliko na prvo izgubo, mu že preti druga. In ta bo še bridkejša.«

»Kako je bilo tistikrat?«

Gospa Amalija je bila radovedna in je napela ušesa. »Komaj tri leta je bil poročen, ko je prišlo. Nenadoma, neverjetno, bliskovito. Učiteljica je bila, drobna, skoro prozorna. In dobra, dobra. Ni imela lastne volje, moževa volja ji je bila vse. Ni več takšnih zakonov, gospa Amalija. Pa je tudi dober moj brat, dober kot kruh.«

Gospa Amalija je nehoté prikimala in se zamislila. Vedela je, da je knjigovodja dober, in zavedala se je, da bi mu bila dobra tudi ona. Samo ako bi hotel. Pa menda še sedaj ne more pozabiti, ker je tako redkobeseden z njo, ki se nikakor ne skriva pred njim. Bogme, zaradi njeга bi dala slovo svojemu lepemu vdovskemu stanu. Ko bi hotel, ko bi hotel.

»Pepca je bila stara eno leto, ko se je zgodilo,« je nadaljevala teta Ana. »Mati je bila v šoli, zakaj poučevala je tudi potem še, ko je bila poročena. Šele pozneje, ko si kaj prihranila, je hotela pustiti službo. Jaz sem jima gospodinjala že takrat.

V šoli je torej bilo, med poukom nekega pomladnega jutra, ko so cveteli kostanji po drevoredih in so vele tople sape čez brda in travnike. Tedaj se ji je ulila kri in se je zgrudila. Pripeljali so jo domov in prišel je brat iz pisarne. Samo enkrat je še dvignila oči in objela z njimi moža in hčerko. Potem so ugasnile za večno. Brat dolgo ni mogel verjeti, da se je zgodilo. Dan za dnem se je čudil, da je opoldne še ni iz šole, večer za večerom je vpraševal, čemu je prazen nje stol ob mizi. Včasih, takole poleti v mraku, se je zgodilo, da jo je nenadoma poklical, da so se njegove roke iztegnile po nečem. Ob takšnih prilikah ni potem izpregovoril več z nikomer nobene besede. Zaklenil se je v svojo sobo in se prikazal iz nje šele drugo jutro. V tihi boilesti so potekala leta, a še danes ne vem, ali so že prinesla pozabljenje. Popolnega gotovo ne. Vso svojo ljubezen je med tem časom osredotočil na Pepco. Ljubezen, napolnjeno z bridkostjo in z vednim strahom pred izgubo. Zaradi tega strahu je ni dal na učiteljišče. Rajši ji je privoščil trgovsko izobrazbo, dasi jih je tam že danes po sto, kjer bi bila nastavljena samo ena. Ko se je uprav trudil, da bi ji dobil kje, četudi morda samo brezplačno mesto, ga je zadelo najhujše. Tako je postal čuden, tako zakrknjen vase, da se bojim tudi za njegovo zdravje. Čuda bi ne bilo, ako bi zblaznel.«

Teta Ana je umolknila in zrla tja čez vrt na znane zarastle holme. Gospa Amalija je zdihnula in si otrla zopet debele kaplje raz čela. Kako bi bilo lepo na svetu, ako bi bilo drugače, si je mislila. Ako bi ne bilo pozimi mraza, poleti vročine, ako bi ne bilo bolezn, bridkosti in žalosti. Ako bi bil tudi drugačen, precej drugačen — knjigovodja Osojnik.

Solnce se je počasi nižalo nad smreke na zahodu, rdelo in se večalo. Teta Ana se je zagledala vanj, kakor bi ga videla prvič. Ali res že zahaja?

»Še teh par dni mi pustite solnce, teta,« se je oglašil v bližini bolesten glas.

Starka se je stresla in ozrla.

»Kaj ste rekli, gospa Amalija?«

Gospa Amalija se je začudila in sramežljivo povescila oči.

»Jaz, teta Ana?« je zajecjlala. »Oh, nič...«

II.

V kontoarju tvrdke Winter in sin je dokončaval knjigovodja Peter Osojnik mesečne račune. Nizko nad veliko knjigo je bila sklonjena njegova glava. Precejšnja pleša se je zibala nad njo kakor leščerba, vsak hipec se zasvetila, vsak hipec skrila. Ozke rame so segale do ušes, bile so špičaste, da

je skelelo. Obraza ni bilo videti, samo koščena desnica s peresnikom med palcem in kazalcem je polzela enakomerno ob robu knjige navzgor in navzdol, obračala liste in pisala številke. Okrogle, lepe številke. Na njih obliko je bil Peter Osojnik včasih ponosen. No, tudi to je že minilo. Peter jih pač še piše, natančno in kaligrafično lepo kakor nekda, a vidi jih ne več. Kakor ne vidi stroj svojega dela.

Petrov šef, stari Winter, je vstal izza svojega pulta. Stopil je nekoliko korakov po sobi in se pretegnil.

»Koliko časa ste že uslužbeni pri nas, gospod Osojnik?«

Peter je osupnil, roka je zastala na sredi črte. »Petindvajset let in dva meseca ravno danes, gospod šef. Natančno.«

»Dolga doba, lepa doba,« je pripomnil šef. »Malokdo zdrži toliko časa na enem mestu. Ali gre prej sam ali ga pa dajo.«

Petru je dobro dela ta pohvala in dvignil je glavo nekoliko više iznad knjige.

»Koliko lepih novcev ste že zaslužili pri nas,« je nadaljeval šef. »Premoženje, lepo premoženje, kajne, gospod Osojnik?«

Osojnik se je začudil.

»Premoženje, gospod šef? Kje naj ga vzamem, premoženje.«

»Kako ne, gospod Osojnik? Pomislite nekoliko. Saj znamo računati. Izprva ste res imeli samo po petdeset goldinarjev, a pozneje se Vam je plača višala vsakih pet let in zdaj imate že nad deset let mesečnih dvestoinpetdeset kron. Kakor kak baron, gospod Osojnik. Ali ni res?«

Gospod Winter se je smehljajal. Osojnik ni vedel, kaj bi. Še nikdar ni šef tako govoril z njim. Zato je rastlo Petrovo začudenje od hipa do hipa. Nehoté je odložil pero ter se obrnil s polnim obrazom proti Wintru. Izkušal se je nasmejati.

»Izvolite se šaliti, gospod šef. Sami veste, kako težko je življenje dandanašnji in kako...«

»Računimo nekoliko, gospod Osojnik,« ga je prekinil Winter ter prisedel prav tik knjigovodje. »Videli boste, da ne pretiravam. Torej, pet let po sto kron na mesec znaša šesttisoč kron, pet let po stoinpetdeset pa znaša devettisoč. Prvih deset let torej petnajsttisoč kron. Razumete, kajne?«

Peter se je prijel za glavo. Z izbuljenimi očmi je strmel v šefov razblinjeni obraz. Čemu mu to pripoveduje?

Winter pa je nadaljeval:

»Potem ste imeli zopet pet let po dvesto, torej skupaj dvanajsttisoč kron. Sedaj pa, dragi Osojnik,

že deset let po dvestoinpetdeset, znaša celih tridesettisoč kron. Bože moj, gospod Osojnik, ali znate računati, ali ni to lepo premoženje? Celih sedeminpetdesettisoč kron ste torej zaslužili pri nas in še dva meseca čez. O, Vi srečni človek, gotovo ste si prihranili večji del te vsote. In to nalahko, sedé, takorekoč samoobsebi in brez skrbi. A mene to veseli, res me veseli. Zaradi Vas, gospod Osojnik.«

Winter se je še vedno smehljaj in se tolkel s plosko roko po tolstih bedrih. Osojnik pa je glupo prikimal z glavo, češ, res je tako, kakor pravite. A razumel ni ničesar in tudi prikimavati ni hotel. Kar samaobsebi je cincala glava goriindoli in mislila: čemu mi to pripoveduje, kaj namerava?

»Lepo je to od Vas, da priznate, gospod Osojnik. In meni je tako lahko pri srcu, da Vam je ravno naša tvrdka pripomogla do sreče. Oj, lahko boste živeli, ko nas zapustite. In mi bomo imeli zadoščenje, da nismo pustili svojih uradnikov stradati. Da smo jih preskrbeli za starost.«

Osojnikova glava je še vedno prikimala, a obraz se je daljšal in daljšal. Vedno bolj se mu je vsiljevalo vprašanje: Čemu mi to pripoveduje, kaj namerava? Rad bi bil nekaj odgovoril, toda ni mogel. Kakor v sanjah se mu je godilo, ko človek krčevito odpira usta, a se mu jezik samo valja po njih in namesto besed prihajajo iz njih neartikulirani glasovi.

Winter pa je vstal in ga potrepal po stisnjeni rami.

»Da, v svojem govoru bi bil kmalu pozabil, da Vam moram danes izplačati Vašo mesečnino. Oprostite. Prosim tukaj.«

Osojnik je mehanično vstal in pravitako mehanično spravil denar. Ves tuj se mu je hipoma zazdel ta prostor, kjer je preživel v njem večji del svojega življenja. Kakor bi bil stopil danes prvič vanj, so ga gledali razni pulti in so se čudile mize in knjige, so zijali iz kotov napolnjeni predali. Čemu prihajaš semkaj, tujec? Česa iščejo tvoje zbegane oči pri nas?

»Ali se bom mogel kdaj privaditi tem prostorom?« si je mislil Osojnik.

Vedno bolj zbegane so postajale njegove misli; vedno niže mu je klonila glava pod njih težo. S tresočo roko je prijel palico in klobuk ter počasi stopal mimo šefa iz pisarne. Pozabil ga je pozdraviti.

Gospod Winter se je prenehal smehljati, za hipec se je potemnil njegov vedno zadovoljni obraz. Kakor bi mimo njega stopali pogrebci...

* * *

Osojnika je silno žejalo. Česar ni storil že dolgo, je storil danes. Vstopil je v bližnjo gostilno in si naročil čašo piva. Izvrnil jo je naglo, pijača je padala kakor na žerjavico. Kako to, da si še vedno žejen, Peter? Poklical je še drugo čašo. Hlastno jo je prijela njegova trepetajoča desnica, ko se je oddaljila natakara. Ni je odložil od ust, dokler ni bila prazna. Kaj se je zgodilo s teboj, Peter Osojnik?

Vprašal se je tako ubogi knjigovodja, a odgovora si ni vedel. In v sobi ni bilo nobenega, ki bi mu bil odgovoril. A čutil je vedno večjo, vedno bolj žgočo žejo. Kakor bi bila v njegovi notranjšini živa apnenica. Apnenica se ne gasi s pivom, se mu je naenkrat zasvetilo. Toda sedaj si v gostilni, Peter, in da bi šel iz gostilne žejen, to bi bilo čudno. Torej še eno čašo. In ko je poklical, se je zopet vprašal: Kaj je s teboj, Peter Osojnik?

»O-o, Peter, hočem reči gospod Osojnik, Vi tukaj? Kam naj zapišemo! Velika čast za nas, da se srečamo enkrat v teh svetih prostorih.«

Peter je dvignil glavo. Prihajal je poslovodja tvrdke Winter z dvema tovarišema, trgovskima pomočnikoma.

»Mi smo namreč redno vsak večer tukaj, gospod Osojnik,« je nadaljeval poslovodja. »Kajne, Rezika-a?«

Pomencal si je roke, da je zašumelo in plosnil. Potem je potrepal brhko Reziko s palcem in sredincem po jamici v licu, zasmejal se in prisedel k Osojnikovi mizi.

Peter se je zdramil. Kako to, da sem tukaj, mu je šinilo v glavo. In stopila mu je pred oči nizka postelja z belimi rjuhami in visokim vzglavjem in gledale so ga velike motne in bolešno začudene oči hčerkinine žalostno in očitajoče. Peter se je stresel in zdihnil. Hotel je oditi.

»Samo še čašico, gospod Osojnik,« je hitel poslovodja. »Počastite nas s tem. Zlasti, ko menda že zapuščate našo tvrdko.«

Peter ga je prestrašeno pogledal.

»Zapuščam? Kako to?« je vprašal plaho.

»He-he, hm, ne delajte se no! Nam lahko zaupate. Ali Vam ni morda šef že odpovedal?«

Peter ni ničesar odgovoril. Mehanično je potrkal s čašo ob mizo in Rezika jo je zopet vrnila ste jih doslej opravljali Vi. Šef je pomišljal, se mu je hipoma, da Osojnik še ničesar ne vé. In zasmilil se mu je osiveli in sključeni mož.

»Kaj je?« je vprašal Osojnik čez nekoliko hipov hripavo.

Tresel se mu je glas, tresle roke in noge.

Poslovodja je bil v zadregi in je pogledaval svoja tovariša, kakor bi iskal pomoči pri njih. Ta

dva sta pa zrla pod mizo in stiskala namizni prt med svojimi prsti.

»Kaj je?« je vprašal Peter vnovič in njegov glas je bil tih in proseč.

Tedaj se je ojunčil poslovodja in je začel pripovedovati hitro in presekano.

»To je tako, gospod Osojnik. Kakor sem izvedel od strani, iz šefovih pogovorov. Šef ima nekega bratranca. Visokega uradnika, ki je stopil te dni v stalni pokoj. Bajе ima šesttisoč kron pokojnine. Pa ima še premalo. In je še čvrst za delo. In skop, da bi vse pograbil. In ta se je ponudil šefu, da prevzame za polovično plačilo posle, ki ste jih dosedaj opravljali Vi. Šef je pomišljal. Menda se mu vendar ni zdelo posebno pošteno, da bi se spuščal v takšne kupčije. Pa oni ni odnehal. Trkal je na sorodstvo in na dobiček, ki ga pridobi s tem tvrdka. Bil je sleherni dan nad njim, dokler se šef ni vdal in ga sprejel. Skopuštvo je menda premagalo vse pomisleke.«

Poslovodja je končal in nagnil čašo na usta. Ko se je ozrl na Petra, se je začudil, da je ta tako miren. Niti najmanjše izpremembe ni bilo na njegovem obrazu. Samo oko je nekako obsteklelo in zrlo nepremično nekam v oddaljeni kot.

»Čemu sem mu pripovedoval, ko je pa sam vedel?« si je mislil poslovodja. »Lepo me je potegnil.«

Trgovska pomočnika sta se oddahnila in si prižigala cigarete.

»Manjka se služb gospodu Osojniku!« je rekel mlajši. »Samo roko mu je treba iztegniti, pa je. Tako spreten in točen izvedenec. Winter se bo še kesal.«

Petru se je naenkrat razlil po obrazu čudovit žar, kakor bi bilo solnce posijalo na zimsko rušo. In smehljal okoli njegovih usten je razodeval veliko srečo njegovega srca.

»Gospod poslovodja,« je dejal veselo, »nekaj bi Vas prosil. Mlade noge imate. Pojdite v banko in dvignite mi dvatisoč kron na tole knjižico. Vidite, ravno milijon kron je naloženih nanjo.«

Potegnil je iz žepa svoj zapisnik in ga ponudil čez mizo.

Poslovodja in tovariša so se spogledali.

»Toda, dovolite, gospod Osojnik, nocoj je banka že zaprta,« je dejal poslovodja in mu vrnil knjižico.

Peter je pogledal na uro.

»Oh, saj res. Nisem mislil na to. Malo bi bili poveseljačili nocoj s tem drobižem. Pa jutri, gospoda, vas povabim.«

Skrbno je spravil knjižico v žep. Nato je počasi vstal, nataknil klobuk in vzela palico.

»Zbogom, gospodje. Ne pozabite priti.«

S smehljanjem na ustnih je počasi drsal iz gostilne.

Ko je že bil odšel, je prišla Rezika in vprašala po njem.

»Hudo je z njim,« je dejal poslovodja. »Vse drugačne so bile moje misli, ko sem gledal prej njegovo mirnost. Ubogi človek, škoda ga je. Pa takšno lopovstvo naše tvrdke! Fej!«

»Plačal ni, kar je izpil,« je opomnila Rezika.

»Plačam jaz...«

III.

Topel in vonjiv večer je legel nad mesto. Za vrtom gospe Amalije je pel potok svojo pesem med cvetjem in zelenjem glasno in veselo, kakor bi hitel v svate. Nič ga ni motilo, kar se je godilo okoli njega. Gospa Amalija je sedela na nizkem bregu, zamišljena in utrujena od popoldanskega brezdelja in vročine. Semtertja je ujemala vodo v pergišče in jo izlivala na tolste, do komolca razgaljene roke. Udobno ji je bilo in vesela je bila sama sebe in svojega lepega brezskrbnega življenja. Vsega ji je Bog dal v izobilju, zdravja in drugih posvetnih dobrot. Česar še ni dal dozdej, bo pa še dal, namreč namestnika za dobrega prvega moža, ki ga nikdar ni pozabila, ko je mislila, kje in kako bi dobila drugega.

Tedaj je zaslišala stopinje. Sklonila se je za hipec na laktih kvišku in pogledala skozi presledek pri ograji na cesto. Sramežljivo je zardela, ko je zagledala svojega najemnika Petra Osojnika. Kaj se mu je neki prigodilo, da stopa danes tako mladeniško in si celo natihoma žvižga kakor mlad fant, ki gre k dekliču v vas. Danes bi bila prilika, je pomislila gospa Amalija. In takoj je dozorel nje sklep. Zakašljala je glasno, kakor bi se ji bilo zaletelo in stopila je k ograji.

»Gospod Peter, oj, gospod Peter.«

Peter Osojnik se je ustavil in pogledal skozi presledek.

»Vi ste, gospa Amalija? In mene kličete?«

»Veseli ste, gospod Peter, zato sem si mislila, da smem. Ni Vas strah, ker ste sami. Mene pa je, gospod Peter. Stopite noter, že dolgo se nisva ničesar pomenila.«

Peter se je glasno zasmel.

»Pa grem, ker me kliče moja dečva.«

Takoj potem se je prikazal pri vratih.

»Ali še ni moje žene iz šole?« je vprašal začudeno.

Gospa Amalija se je zdrznila. Ni vedela, kaj bi odgovorila. Osojnik se je pa oziral po nasadih

in njegove oči so iskale. Udaril je s palico po bližnjem grmu in povetil glavo.

»Sem vedel, da je še ni,« je dejal otožno. »Vsak dan se zamudi. Ali jo poznate, gospa Amalija?«

Gospa Amalija je za korak odstopila. Zazabila je v njegovih očeh, da ga ni doma.

Približal se ji je naglo in se sklonil k njenim ušesom.

»Stopite ponjo, gospa Amalija. Povejte ji, da težko čakam. Pol milijona Vam dam, ako pride takoj. Tačas grem v banko po denar. To bo ženitovanje, še midva se vzameva, gospa Amalija. Pa hitite!«

Neka grozna tesnoba se je polastila gospe Amalije. Dušilo jo je in tlačilo k tlom. Peter pa jo je gledal in se čudil, zakaj ne odide.

V tem trenutku je prestrašeno viknila pri oknu teta Ana.

»Za božjo voljo, pomagajte, Pepca umira, Pepca-a.«

Peter se je za hipec zavedel. Gospa Amalija ga je prijela za roko in ga vlekla za sabo navzgor.

Pepca se ni več ganila. Nje voščeni obraz se je smehljal kakor v snu.

Teta Ana je klečala pri postelji in jokala.

Peter je pristopil boječe in položil Pepci roke na glavo.

»Ubogi otrok, kako trdno spi. In nje še ni iz šole,« je dejal smehljaje in utrujen omahnil na stol.

Teta Ana je planila kvišku. Nje pogled je begal od brata do gospe Amalije in nazaj. Begal, begal...

Ko je nenadoma razumela, se je zgrudila na tla brez vsakega glasu.

Gospa Amalija je hitela po ljudi, Peter pa se je opiral v dlani in se je smehljal.

EPIKUREJEC.

Z ugankami nerazrešnimi,
z željami srca neutešnimi
grenimo si sladke trenutke življenja:

V mladosti odbegli, nezabljeni,
opojno so naši vrtovi dehteli — čemu?
in v pisanih poljih škrjančki žgoleli — čemu?
in vince šumeče mladost je ogrevalo
in solnce jo s toplimi žarki obsevalo — čemu, čemu?

Bedak si, sam kriv, če mladost ti pojenja:

Še vedno opojno vrtovi dehté —
potrgaj za cvetom jim cvet!
in v pisanih poljih škrjančki žgolé —
poslušaj zavzet!
Še vedno te vinčece vabi šumeče —
o bratec, le pij!
ugasnilo ni ti še solnce goreče —
zapodi skrbi! —

Leopold Turšič.

